

WPA-Benelux

Nieuws 2000/1

21ste Jaargang

februari 2000

Nummer 1

Inhoudsopgave

Blz	3	Inhoudsopgave	
Blz	4	Van de redactie	
Blz	5	Jaarverslag EJFG	Pierre Hermans
Blz	8	CBAC-Nieuwsflitsen	Han Assink
Blz	10	Kennismaking met de kraagfazanten	Ludo Pinceel
Blz	11	Stamboeken en hun belang voor instandhouding van fazantensoorten	Han Assink
Blz	17	Persbericht fazanterie 'De Rooie Hoeve'	Redactie
Blz	19	Internet & Website	Redactie
Blz	20	Activiteitenkalender	Redactie
Blz	20	Boekennieuws	Redactie
Blz	22	Colofon en adressen	Redactie

Bijlagen:

- Informatie jaarvergadering WPA-Benelux te Budel; 24 maart 2000
- Aankondiging 22ste Fazantendag en folder Vogelpark 'Plantaria' op 15 april 2000.

Van de Redactie...

Voor U ligt de eerste Nieuwsbrief van het jaar 2000. Bijgevoegd treft U een aantal zaken aan die wellicht voor U van belang zijn:

- Uitnodiging en agenda voor de jaarvergadering van WPA-Benelux, en
- Informatie en eerste aankondiging voor de 22ste Fazantendag, die dit jaar gehouden wordt in het Vogel- en Bloemenpark 'Plantaria' op zaterdag 15 april van dit jaar. Wij rekenen op Uw komst!

Het gezamenlijke DNA-project gaat nu dan uiteindelijk van start. Het heeft de nodige hoofdbrekens gekost om de financiën op rij te krijgen. Wij zijn hier overigens nog niet volledig in geslaagd, maar hopen op positieve resultaten waardoor de bestaande sponsors nog een extra jaar zullen bijdragen en wij hopen dat de nieuwe Conservation Committee van WPA instaat zal zijn om additionele fondsen bijeen te brengen.

In deze Nieuwsbrief ook een verhaal over stamboeken en een kennismaking met een tweede gezamenlijke werkgroep en wel die voor Kraagfazanten.

Wij ontvingen van de fazanterie 'De Rooie Hoeve' een persbericht dat wij van harte hebben gepubliceerd. De initiatieven, die leiden tot een beter inzicht in de hoenderachtigen en een beter imago van het houden van fazanten kunnen rekenen op onze morele steun.

Contributie 2000
Vul zo snel mogelijk
de acceptgirokaart in !!
Fellow-Leden en Conservation Members
ondersteunen natuurbescherming actief
Waardeer Uw Lidmaatschap NU op !!

Veel leesplezier toegewenst !

Redactieraad:

**H. Assink, P. Hermans, P. Holsheimer, A. Ovington, S. Vansteenkiste,
P. Toelen, M. van der Zee-Willems.**

Redactieadres Nieuwsbrief: **Nieuwsbrief WPA**
 Boerenweg 66
 5944 EL Arcen
 Nederland

Tel: 077-473 1272

Fax: 077-473 2884

Email: vogelhof@worldonline.nl

Jaarverslag van de European Jungle Fowl Group 1999

Door : Pierre Hermans
Namens de gezamenlijke kamhoenwerkgroep, EJFG

Na 18 jaren (sinds jan. 1980) verdienstelijke studie over het Genus *Gallus* door een groepje kamhoenderliefhebbers uit B, NL en D, wil de **European Jungle Fowl Group** sinds een tweetal jaren internationale aandacht vragen voor de problematiek van de fenotype- en genotypische soortzuiverheid en soortvariatie van de 4 *Gallus*-soorten.

De EJFG werkt samen met nationale en internationale instanties, instellingen, verenigingen, bedrijven en individuele geïnteresseerden (die dezelfde doelstellingen nastreven), om te komen tot meer kennis en begrip van deze voor de mens uiterst belangrijke vogelsoorten. Aangezien de populaties van *Gallus* in hun natuurlijke biotoop steeds meer onder druk komen te staan, is het dringend noodzakelijk te werken aan de opbouw, verbetering en instandhouding van een degelijke, leefbare reservepopulatie in beschermd milieu.

De EJFG kan hierbij rekenen op een aantal zeer creatieve, gemotiveerde en deskundige personen die belangeloos samenwerken en ieder een specifieke taak op zich willen nemen om te resulteren in een zo optimaal mogelijk beheer van deze populatie, middels een bij te houden internationaal stamboek, begeleid door adviezen in allerlei domeinen.

In naam van het welzijn en voortbestaan van de kamhoenders rekent de EJFG op de medewerking en steun van alle kamhoenderliefhebbers, dierentuinen, verenigingen, onderzoeksinstanties, bedrijven, enz.

1. De E.J.F.G. vandaag (1999)

1.1. Vergaderingen en activiteiten :

3 bijeenkomsten van de actieve medewerkers, opleiding SPARKS-stamboekprogramma in Zoo Antwerpen, werkbezoeken i.v.m. verbetering bestand, staalname voor DNA-onderzoek, Kamhoenderdag voor alle geïnteresseerden.

1.2. Publicaties :

Artikel over eclipsrui in WPA-Nieuwsbrief en Aviornis, uitgave 'EJFG-Magazine n°1' met informele en educatieve informatie.

1.3. Promotie en lezingen :

De 4 posterpanelen hebben hun groot nut bewezen (WPA fazantendag, WPA Duitsland., WPA Int. Conv., Kamhoenderdag Born, Aviornis Limburg e.a.) ; lezingen t.g.v. dezelfde genoemde activiteiten. De deelnemerslijst is inmiddels aangegroeid tot meer dan 80!

1.4. Kamhoenderdag te Born (NL) :

De 2de Kamhoenderdag telde 50 zeer geïnteresseerde aanwezigen om te luisteren naar :

- de fenotypische kenmerken van *Gallus gallus* vanuit het balgenonderzoek ;
- situatie van de bestanden *Gallus* in Europa, in functie van het stamboek ;
- DNA-onderzoek en kamhoenders ;

- vergelijkend voedingsonderzoek ;
- gezondheidsonderzoek.

1.5. Onderzoek :

Dit jaar zijn enkele belangrijke nieuwe onderzoeken opgestart: vergelijkende dieetanalyse, gezondheid.

Via sponsoring zal de EJFG een belangrijke steun leveren aan het DNA-onderzoek in Bologna ; via aanleveren van veerstalen kan op termijn een beeld verkregen worden van het bestand van *Gallus* in beschermd milieu.

Middels adviezen wordt de kennis omtrent het houden en laten kweken van kamhoenders bevorderd.

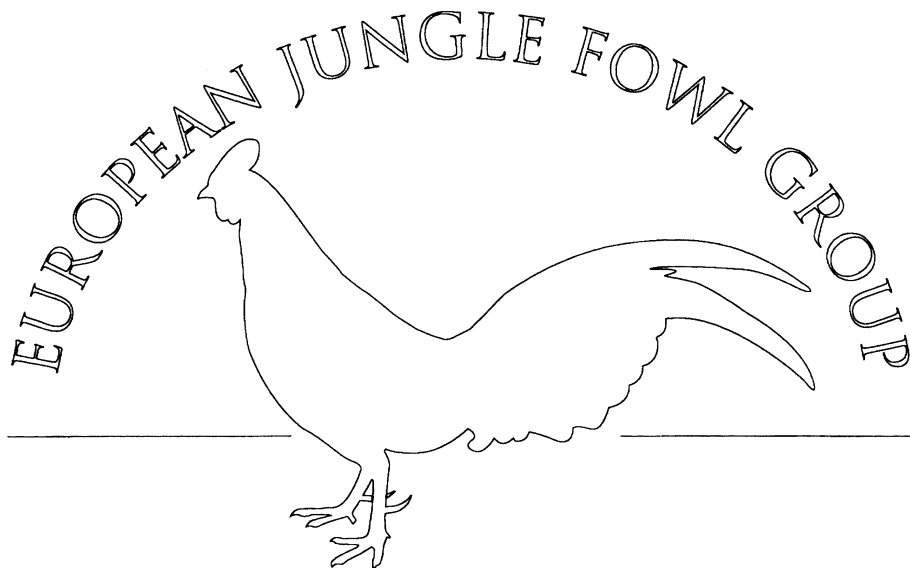
Dank zij internationale respons krijgen we stilaan een realistisch zicht op het bestand *Gallus* buiten de natuurlijke biotoop.

1.6. Organigram :

Een 16-tal vrijwillige en gemotiveerde actieve medewerkers zijn bereid gevonden om op een solidaire manier individueel de diverse taken van de EJFG in te vullen. Zodoende kunnen we op korte en middellange termijn komen tot een degelijk beheer en deskundige begeleiding van een reservepopulatie van het Genus *Gallus* in Europa (en indien nodig in de wereld). Het principe van een vlakke en collegiale samenwerkingsstructuur is hiervoor aangenomen.

1.7. Steun-sponsoring :

De EJFG dankt WPA en enkele gulle sponsors voor hun welgekomen financiële steun, waardoor de actieve medewerkers hun belangeloze bijdrage kunnen blijven leveren.

2. De E.J.F.G. morgen (2000)

2.1. Bijeenkomsten :

3-tal bijeenkomsten van de actieve medewerkers ; naargelang de behoefte een aantal werkvergaderingen over specifieke onderwerpen ; een Kamhoenderdag te Planckendael (B) op 2 sept.

2.2. Publicaties :

- Artikelen in Aviornis, WPA, Geflügel-Börse en andere internationale tijdschriften om de aandacht te trekken en medewerking te vragen ;
- Bijhouden van een documentatiemap ;
- Uitgave van een handleiding met tekst en beeld over het fenotypisch herkennen van *Gallus gallus* (balgenonderzoek) ;
- Uitgave van EJFG-Magazine n° 2.

2.3. Promotie en lezingen :

- Ter beschikking stellen van de posterpanelen voor manifestaties ;
- Lezingen verzorgen op WPA en Aviornis-bijeenkomsten en andere gelegenheden ;
- Alle actieve medewerkers zijn bereid solidair de idealen van het *Gallus*-project te promoten om zo veel mogelijk personen, instanties, verenigingen, enz. te motiveren om deel te nemen aan het gebeuren.

2.4. 3de Internationale Kamhoenderdag :

Deze jaarlijkse bijeenkomst voor alle geïnteresseerden is een vaste waarde geworden en zal doorgaan op zaterdag 02 september 2000 in Planckendael (B).

2.5. Onderzoek :

- Contacten met onderzoeksinstituten onderhouden en uitwisselen van bevindingen ;
- Uitgave van een gebundelde, gedocumenteerde en geïllustreerde handleiding ten dienste van de fenotypische herkenning van *Gallus gallus*, gebaseerd en gefundeerd op het balgenonderzoek ;
- Medewerking aan het DNA-onderzoek, verzamelen en publiceren van de resultaten ;
- Voortgang inzake diverse belangrijke onderzoeken, zoals : voeding, gezondheid, huisvesting, gedrag, ...

2.6. Stamboek :

- Registreren van het aanwezige bestand, te beginnen met *Gallus lafayetii* en *Gallus varius*, middels het SPARKS-programma ;
- Naargelang de resultaten van het DNA-onderzoek voorhanden zijn, uitbreiding naar *Gallus gallus* en *Gallus sonneratii* ;
- Optimaliseren van het bestand door geven van adviezen en suggesties, en door het uitwisselen van dieren.

2.7. Organigram :

Verbeteren van de taakverdeling door verdere invulling van de organisatiestructuur en komen tot een goede samenwerking door duidelijke afspraken. Hierbij staat het belang van de dieren en de belangeloosheid van het individu voorop.

2.8. Steun – sponsoring :

Gezien de grote behoefte aan onderzoek en invulling van het kamhoenderproject, rekenen wij op de aanhoudende inzet van de huidige en nieuwe medewerkers.

Om deze werking voort te zetten aanvaardt men dan ook dankbaar alle financiële steun vanwege WPA, Aviornis, andere verenigingen, instellingen, bedrijven en vrijgevege personen.

Door : Han Assink

- Vietnamfazanten. Een aantal nieuwe locaties in Europa zijn toegevoegd aan de bestaande locaties, te weten : Harewood Bird Garden, Monkrigg Breeding Centre, Tierpark Berlin-Friedrichsfelde. Aanvragen om deel te nemen aan het project zijn ontvangen van de dierentuin van Keulen, vogelpark 'Plantaria Niederrhein' en nog enige particuliere kwekers.
- Inmiddels zijn een viertal hennen van de Vietnamfazant, geboren in 1999 in de dierentuin van Yokohama, Japan, verplaatst naar de dierentuin van Hanoi om ze te paren met hanen aldaar.
- De kweek met de Vietnamfazant is redelijk verlopen ; helaas is slechts een jong gekweekt in Hanoi. Daarentegen zijn vogels gekweekt in Erfurt, Arcen en Hare Hatch.
- De kweek met Blyth's Tragopanen blijft moeilijk en ingrijpende maatregelen dienen genomen te worden om de huidige populatie opnieuw te laten groeien.
- Er is nu een overeenkomst gesloten met het instituut te Bologna om het DNA-onderzoek nu toch te laten starten. Voldoende fondsen zijn beschikbaar om in iedergeval het eerste jaar van het project te realiseren. **In totaal zijn over de drie jaren 57.000 Euro nodig.** Momenteel is rond 15.000 Euro beschikbaar ; binnenkort zal nog eens een 'fundraising initiatief' genomen worden om meer fondsen beschikbaar te krijgen. Het is dan ook de verdienste van zoveel organisaties, die dit project tot nu toe en in de toekomst zullen ondersteunen. Onderstaand een overzicht van de sponsors op dit moment. Een verzoek is gegaan naar de sponsors om nog een extra jaar bijdrage toe te voegen om de financiering rond te krijgen.

Donaties zijn ontvangen van de volgende verenigingen, dierentuinen en fokcentra:

Aviornis Vlaanderen, Aviornis Frankrijk, Aviornis Nederland, Aviornis UK, WPA, WPA Frankrijk, WPA Duitsland, WPA Benelux, WPA-Westrag 2000, WPA-anoniem, Club des Exotique, NIOPS, EJFG, American Friends of Pheasant Research. Museum Parijs/Cleres, Dier en Park-Zoo Federation, Old House Bird Garden, Chester Zoo, Belfast Zoo, Marwell Zoo, Thrigby Hall Wildlife Gardens, Antwerp Zoo, Zoo Mulhouse, Zoo Köln, WPA-Houlston-Van der Lugt-Monkrigg Breeding Centre-Henderson-Reekie.

- De soorten met prioriteit zijn de tragopanen, Germain's pauwfazant, Vietnamese laagland *Lophura's*, bruine oorfazant en projecten voor de kamhoenders en de verschillende soorten zilverfazanten en kalijfazanten.
- De prijs per monster zal 15 Euro bedragen, hetgeen een fractie is van de reële prijs. Binnenkort hopen wij meer informatie beschikbaar te hebben.
- Binnen het kader van het DNA-onderzoek zal tevens voortgezet DNA-onderzoek plaatsvinden naar de ondersoorten van de groene pauw. Dit is een vervolg onderzoek van het DNA-onderzoek dat eerder door Dr. Euan Mallone is uitgevoerd. In samenwerking met de Maleise overheid wordt overwogen om groene pauwen te reintroduceren in bepaalde delen van het Maleisisch vaste land. Hierbij zal ook gebruik gemaakt worden van museumexemplaren uit het Natuurhistorisch Museum van Tring in Engeland. Het is van het grootste belang dat gekozen wordt voor individuen van de juiste ondersoort. Hierbij is ook het DNA-onderzoek onmisbaar.
- Ter bespreking aan CBAC is voorgesteld om een gezamenlijk project uit te voeren en de mogelijkheden van reintroductie te overwegen in Maleisië van de Groene Pauw, *Pavo*

muticus . Het is uiteraard van het grootste belang dat die vorm of ondersoort gekozen wordt, die ook oorspronkelijk in dit deel van Maleisië voorkwam. Dit betekent dat het DNA-onderzoek ook nu weer van groot belang zal zijn en een voorstel om te komen tot een project van de 'Wildlife Department' en WPA zal dan ook in de komende vergadering van CBAC in Harewood worden besproken. In dit kader zullen ook balgen uit Tring in Engeland onderzocht worden. Die balgen die uit Maleisië komen zullen getest worden in vergelijking met bestaande populaties levende dieren ex-situ. Er zal dan ook naar alle waarschijnlijkheid een beroep gedaan worden op geïnteresseerden in groene of arendragerpauwen. Voor de duidelijkheid de ondersoort van Java, over het algemeen het meest geliefd bij kwekers, komt niet in aanmerking voor dit project.

In het kader van het DNA-project kunnen kwekers NU contact opnemen !

Kwekers van Cabot's Tragopanen, Satyr Tragopanen en Germain's Pauwfazanten kunnen contact op nemen met Han Assink voor deelname aan het DNA-Projet

Voor kamhoenders neemt U contact op met Pierre Hermans

Voor andere fazantensoorten:

* Edwards' fazant, Vietnamfazant en keizerfazant	Alain Hennache
* Blyth's tragopan	Han Assink
* Kuifloze vuurrugfazanten en groene pauwen	John Corder
* Bruine oorfazant	Alain Hennache
* Palawan-pauwfazant	David Jeggo
* Maleise en bergpauwfazant	Gary Robbins

Neemt U contact op met deze coördinatoren of met de voorzitter van WPA-CBAC

**De Vogelhof
Boerenweg 66
5944 EL Arcen
Nederland
Fax: 0031.77.473 2884
Email: vogelhof@worldonline.nl**

Een kennismaking met De Kraagfazantenwerkgroep

Door: Ludo Pinceel
Kraagfazantenwerkgroep

Nu dan op schrift een kennismaking van de actieve kraagfazantenwerkgroep, die inmiddels door de jaren het nodige gepresteerd heeft getuige de schitterende artikelenreeks in het tijdschrift van Aviornis en getuige de voordrachten van Jos van Houdt tijdens twee Fazantendagen en gedurende de jaarlijkse bijeenkomst van WPA-Duitsland van 1999.

Het belang van deze werkgroep en nog nieuwe te ontwikkelen werkgroepen zijn van groot belang om de leemtes in onze kennis over de fazantachtigen kleiner te maken.

Er bestaan twee soorten kraagfazanten die tot de meest gehouden en gekweekte fazantensoorten behoren. Toch zijn er een aantal ernstige problemen in verband met de dieren in beschermd milieu.

De goudfazant, ***Chrysolophus pictus* (L.)**, wordt reeds eeuwenlang door de mens gehouden. Ten gevolge daarvan zijn domesticatieverschijnselen, zoals wijzigingen in de lichaamsbouw en -grootte onvermijdelijk. Ook zijn er in de loop der tijden een hele reeks mutaties opgetreden die juist omwille van hun eigenaardigheid zijn behouden. Het procentueel aandeel van die gemuteerde genen in de ex-situ populaties is daardoor abnormaal groot geworden, wat vooral een belangrijke invloed heeft op het kleurenpatroon van de gekweekte dieren. Bij de samenstelling van kweekstellen werd in het verleden ook nauwelijks rekening gehouden met onderlinge verwantschap, voor zover die al gekend was. Dit heeft tot inteelt en de daarmee gepaard gaande degeneratieverschijnselen aanleiding gegeven. Tenslotte is er regelmatig, al dan niet opzettelijk, hybridisatie met de lady Amherstfazant opgetreden. Het resultaat van dit alles is dat de meeste van de tegenwoordig gehouden dieren nog nauwelijks te vergelijken zijn met hun wilde soortgenoten.

Voor de Lady Amherstfazant, ***Chrysolophus amherstiae* Leadbeater**, is de situatie zo mogelijk nog slechter. De beperkte importen van voornamelijk hanen van deze soort, hebben er toe geleid dat er van in het begin kruisingen met de goudfazant zijn doorgevoerd. Achteraf zijn er wel pogingen ondernomen om door terugkruising en kunstmatige selectie, opnieuw het 'Lady' fenotype te herstellen. Het is duidelijk dat men op die manier nooit opnieuw genetisch zuivere Amherstfazanten kan bekomen. Bovendien zijn er bij de reconstructiepogingen heel wat vergissingen gebeurd. Er werd namelijk geselecteerd naar kenmerken, zoals een volledig witte onderzijde, inclusief de dijen, die in de natuur niet voorkomen. Ook werd er bij de hennen gepoogd alle aspecten die aan goudfazanten doen denken weg te fokken, waardoor enkele typische 'wilde kenmerken' verdwenen zijn.

De **werkgroep kraagfazanten** tracht hieraan iets te doen.

In een eerste fase werd een uitgebreid **morfologisch onderzoek** uitgevoerd van in het wild verzamelde dieren. Hiervoor werd een beroep gedaan op de uitgebreide balgencollectie van het Natural History Museum te Tring (UK). De resultaten van deze studie werden via een rijk geïllustreerde artikelenreeks gepubliceerd in het Nederlandstalige tijdschrift van Aviornis International. Dankzij deze studie beschikken we thans over gedetailleerde beschrijvingen van zowel de hanen als de hennen van de twee betrokken soorten en zijn we in staat de meeste hybriden te ontmaskeren.

In een tweede fase werd begonnen met de **opbouw van een nieuwe populatie** goudfazanten. Hiervoor kon beroep gedaan worden op in 't totaal 6 hanen en 8 hennen van betrouwbare oorsprong, afkomstig van Michel Klat (UK) en Piet Kreeft (NL). In het voorbije jaar (1999) werden hiermee 16 jongen (8.8) gefokt. Aviornis stelde voor deze dieren een speciaal ringnummer (5000) ter beschikking. Aan de hand van een gericht populatiebeheer zal worden gepoogd de genetische kwaliteit van de populatie maximaal te houden. Voor wat de Lady Amherstfazant betreft, schijnt het op dit ogenblik erg moeilijk, zonet onmogelijk, om betrouwbare dieren te verwerven. Wat niet is kan echter nog komen.

Ondertussen werd ook het educatieve aspect niet vergeten. Naast de publicaties werden een aantal lezingen gehouden in binnen- en buitenland. Verder werden talrijke contacten gelegd, ondermeer met wetenschappers uit China. Van de dieren uit het project werden DNA-stalen genomen en ter beschikking gesteld van Dr. Ettore Randi.

Uit de talrijke reacties op de activiteiten tot nu toe, blijkt een sterke interesse vanuit fazantenkringen. Een aantal mensen stelde zich ook al kandidaat om aan het kweekproject deel te nemen. Dit zal noodzakelijk worden naarmate de populatie in grootte toeneemt. In de toekomst zal de werkgroep dan ook nog meer naar buiten trachten te treden. Zo bestaan er plannen om jaarlijks een 'kraagfazantendag' te organiseren voor alle belangstellenden, dit in samenwerking met de bestaande verenigingen.

Het is moeilijk om in de toekomst te kijken, maar de werkgroep kraagfazanten kijkt het jaar 2000 alvast met hoop en vertrouwen tegemoet!

Voor informatie kunt U terecht bij de werkgroep:

De werkgroep kraagfazanten bestaat uit (namen in alfabetische volgorde):

Ludo Pinceel, Paul Raeymaekers, Raf Smets, Victor Steenackers en Jos Van Houdt.

(contacten tel.: ++.(0)14.851397)

Het belang van stamboeken voor de instanhouding van fazantensoorten

Door : Han Assink

Inleiding

Registers en stamboeken zijn zeker niet nieuw om populaties in beschermd milieu te beheren. De mens heeft al duizenden jaren dieren gehouden. In het oude Egypte en in China werden al dieren gehouden ; toen voornamelijk voor de productie van voedsel.

De meeste stamboeken zijn ontstaan om de specifieke kwaliteit van gedomesticeerde diersoorten te verbeteren door middel van selectieve kweek. Bijvoorbeeld de melkproductie van een melkveeras of het springvermogen van paarden.

Het oudst bekende stamboek werd in het Verenigd Koninkrijk opgericht in 1791 voor het Engelse warmbloedpaard ; niettemin dateren de meeste stamboeken voor gedomesticeerde en wilde dieren uit de afgelopen eeuw.

Het oudst bekende stamboek voor exotische dieren werd in 1932 opgericht voor de Europese bison, *Bison bonasus*. Dit fenomeen heeft zeker meegeholpen om een zekere ontwikkeling in gang te zetten om stamboeken als middel te gebruiken voor de instandhouding van wilde/exotische soorten. Het 'International Zoo Yearbook' maakt in 1966 al melding van 8 bedreigde zoogdiersoorten waarvoor een stamboek wordt bijgehouden (zie tabel 1).

Tabel 1 : Internationale stamboeken in 1966

Europese bison	Onager
Prezwalskipaard	Pater David's hert
Anoa	Arabische oryx
Addax antilope	Algazelle

Vervolgens ontwikkelde zich bij dierentuinen en ook bij particuliere kwekers steeds meer de wens om de aandacht voor instandhouding van diersoorten te ondersteunen. Belangrijk voor de particuliere wereld was de ontwikkeling van het ringensysteem van Aviornis International om dieren goed en voor altijd met naadloos gesloten votringinen te identificeren. Hierdoor kon dan ook een sluitend boekhoudsysteem voor vele dieren opgezet worden.

Dit was uiteindelijk de start van veel internationale en later ook regionale stamboeken, zoals de EEP's* in Europa. En regionale programma's in Noord-Amerika, Australië, India, de Britse eilanden en Zuidoost Azië. Deze regionale stamboeken zijn soms onderdeel van het Internationale stamboek, dat uiteindelijk afstemming probeert te vinden om het beheer van deze populaties in de verschillende regio's zo goed mogelijk uit te voeren en op elkaar af te stemmen.

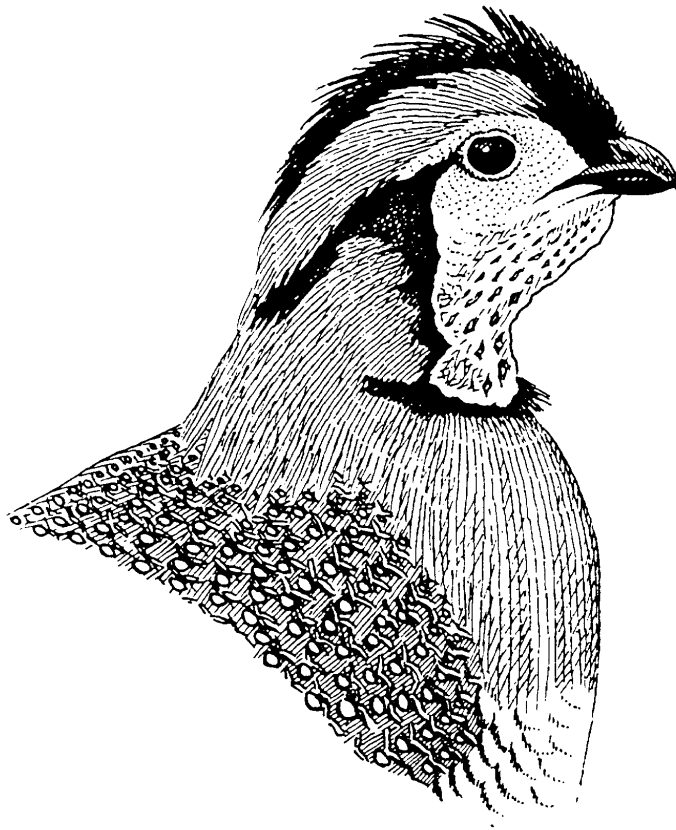
Thans zijn een zeer groot aantal EEP's, regionale stamboeken in Europa, die er voor zorgen dat de populaties zowel genetisch als qua omstandigheden zo goed mogelijk gehouden worden, opdat er geen of zo weinig mogelijk aanspraken gedaan behoeven te worden op de dieren uit de vrije natuur. Slechts drie EEP's worden tot nu toe bijgehouden voor fazantachtigen (zie tabel 2). Wellicht omdat fazanten minder prestigieus zijn als veel zoogdiersoorten en vogelsoorten. Hier ligt dan ook een belangrijke taak voor de particuliere sector.

Tabel 2 : EEP's voor fazantachtigen

Congopauw	Roland van Bockstaele (Antwerpen)
Edwards' fazant	Alain Hennache (Clères)
Palawanpuawfazant	David Jeggo (Jersey)

Het eerste internationale stamboek voor vogels werd gestart door Dr. Asakura van de dierentuin in Ueno, Japan, voor de Mansjoerijse kraanvogel. Onmiddellijk gevolgd door het internationale stamboek voor de Congopauw. Met name Roland van Bockstaele en de Antwerpse dierentuin hebben veel gedaan om het beheer van kleine populaties zo efficiënt mogelijk te maken. Dierentuinen en ook particuliere kwekers werden betrokken bij dit project. Met name de uitwisseling van informatie over de soort en de tweejaarlijkse bijeenkomsten van en voor alle deelnemers hebben gezorgd dat het goed gaat met de Congopauw in beschermd milieu. Het voorbeeld dat Van Bockstaele hiermee heeft gezet heeft veel navolging gekregen: ondermeer EEP's voor kroonduiven en Mansjoerijse kraanvogels en zeker ook de internationale stamboeken voor Blyth's tragopanen en Cabot's tragopanen.

Arbeid en fondsen zijn vaak beperkt en regionale stamboeken en internationale stamboeken vergen veel tijd en zijn in zekere zin kostbaar. Het bleek dan ook dat soorten op verschillende niveau's beheerd kunnen worden. Met name het monitoring systeem op de Britse eilanden opgezet door Gary Robbins en Jim Irwin-Davis geven inzicht in de

De Blyth's Tragopan is het tweede erkende Internationale stamboek Van de World Pheasant Association. Voorbeeld was het eerste Internationale Stamboek voor fazanten : De Congopauw.

ontwikkeling van populaties in beschermd milieu.

In 1988 werd het stamboek voor Blyth's tragopanen opgericht. De toenmalige voorzitter van de World Pheasant Association, Mr. Keith Howman, heeft het mogelijk gemaakt om twee paren Blyth's tragopanen in te voeren uit de Indiase staat Nagaland. De vogels waren gekweekt in de dierentuin van de hoofdstad, Kohima, van deze staat Nagaland. Keith

Howman was in staat om deze soort voor het eerst te kweken in beschermd milieu in Europa na de tweede Wereldoorlog. De voortplanting bij deze soort is moeizaam en dieren werden dan al snel beschikbaar gesteld aan bewerkende fokkers van tragopanen in Canada : Glenn Howe en Harry Hardy. Dankzij hen is de populatie snel gegroeid, mede ook door gebruik te maken van kunstmatige inseminatie.

Inmiddels zijn er ook internationale stamboeken opgericht voor de Cabot's tragopanen, Edwards' fazanten en voor de Vietnamfazant.

Het stamboek voor de Edwards' fazant is geïnitieerd door prof. Dr. Tim Lovel, een van de vorige voorzitters van WPA. Vele jaren werd gedacht dat de Edwards' fazant uitgestorven was in Vietnam. Gelukkig is door toedoen van Hanoi Zoo, WWF en WPA, middels een poster de fazant opnieuw ontdekt in Centraal Vietnam en wel op 26 en 28 augustus 1996. Sinds die tijd is er veel gebeurd. Het eertse stamboek is officieel aangeboden aan de autoriteiten in Vietnam en een zeer gedetailleerd DNA-onderzoek is van start gegaan om de populatie in beschermd milieu door te lichten. Inmiddels is het duidelijk dat er een zestal bloedlijnen te onderscheiden zijn ; dit in tegenstelling met publicaties van Delacour, die slechts de zes dieren meldt waarmee hij aanvankelijk gekweekt heeft. Dankzij literatuur onderzoek van Alain Hennache bleek dat een veel groter aantal dieren naar Europa is gekomen dan aanvankelijk gedacht werd. Dit is uiteraard een enorme stimulans omdat hiermee de basis voor het beheer van een dergelijke populatie enorm is versterkt.

Thans is het beheer in handen van de volgende personen (zie tabel 3).

Tabel 3: stamboekhouders voor de Edwards' fazant	
Internationaal stamboek EEP JMSC (Britse Eilanden)	Alain Hennache/Han Assink Alain Hennache Eddy Powell

Hetgeen tot nu toe bereikt is :

Fazanten en andere hoenderachtigen worden al sinds mensenheugenis gehouden ; hetzij voor de productie van voedsel of voor het plezier. Veel nieuwe technieken zijn er toegevoegd naast de bestaande oude technieken om goede resultaten te krijgen. Incubatie technieken, veterinaire begeleiding, kunstmatige inseminatie, endoscopy, DNA-onderzoek, bevordering van hygiëne en preventieve bestrijding van ziekten, speciaal ontwikkelde voeders en natuurlijk het algemeen geaccepteerde identificeren met ringen van Aviornis.

Vooraf fazantenhouder zijn erg succesvol geweest in hun pogingen om veel fazantachtigen te fokken ; financiële aspiraties waren vaak een belangrijk argument en stonden hoog in het vaandel, hoewel de liefde en de interesse voor de schoonheid van deze vogels altijd parallel liep.

Dit is in de laatste decennia duidelijk veranderd in de particuliere sector, evenals bij de dierentuinen. De toenemende interesse in de natuur heeft tevens veroorzaakt dat veel kwekers een bijdrage wensen te leveren aan instandhouding van soorten of breder een bijdrage te willen leveren aan projecten, die te maken hebben met de instandhouding van de soorten en hun biotopen elders in de wereld.

De vraag van fokkers om dieren uit het wild te verkrijgen is eigenlijk bij fazantenhouders uiterst beperkt en siert hen dan ook. De nieuwe wetgeving voor CITES en welzijn en nationale wetgeving hebben eigenlijk altijd de steun gekregen van de fazantenfokkers ; echter ontwikkelingen in de wetgeving, die deze nijverheid en hobby zouden laten ophouden te bestaan kan rekenen op weinig steun.

Wij delen onze aarde met duizenden, zoniet miljoenen soorten, waarvan er velen zullen verdwijnen door tal van oorzaken. Enorme natuurlijke landoppervlakten zullen gaan verdwijnen als natuurlijk biotoop en zullen de aarde, ons huis, voorgoed veranderen. Het is dan ook van het grootste belang dat natuurbeschermingsactiviteiten in het natuurlijke biotoop en in beschermd milieu, schouder aan schouder dienen samen te werken. De herontdekking van de Edwards' fazant kwam tot stand na intensieve samenwerking tussen WWF-Vietnam, Hanoi Zoo en de World Pheasant Association ; dus partners die verschillende interesses en achtergronden hebben. Deze contacten en deze samenwerking zullen verder resulteren in een beter begrip voor elkaar, waarvan de dieren en hun biotopen zullen profiteren. Dankzij WWF-Vietnam waren wij in staat om terplekke veermonsters en bloedmonsters te nemen juist nu de herontdekking van de Edwards' fazant. De monsters zijn vervolgens verwerkt door Dr. Randi van het 'Wildlife Institute' te Bologna. De resultaten werden vergeleken met de bestaande Europese populatie. Een van de zes bloedlijnen binnen deze populatie komt overeen met de wildvang dieren uit centraal Vietnam. Vietnam met al haar ontwikkelingsproblemen probeert een weg te vinden die zowel de economie dient, maar ook betrouwbare is bij de bescherming van de natuur. In een arm land met ruim 80 miljoen inwoners is dit geen eenvoudige zaak en is ook een voortdurende steun nodig.

Stamboeken lijken een goede mogelijkheid te bieden om bijdragen te leveren aan natuurbescherming. Indien de dierentuinen en de particuliere kwekers op een lijn komen en gezamenlijk hun gegevens verwerken in de huidige beschikbare software dan kan er veel bereikt worden en zal in samenwerking met hen die zich meer concentreren op de in-situ populaties een goed en blijvend resultaat bereikt worden.

Hiervoor is het noodzakelijk dat de meer commerciële aspecten van het houden van bedreigde diersoorten naar de achtergrond verplaatst worden. Dierentuinen zijn in staat geweest om dit in een relatief korte periode te bereiken. De particuliere georganiseerde kweker dient nu steeds meer zijn dieren en volières beschikbaar te stellen voor stamboeken. Dit houdt noodzakelijkerwijs in dat een deel van de eigen verantwoordelijkheid gedeeld dient te worden met anderen en met name met de stamboekhouder. Mochten wij hierin niet slagen dan vrees ik dat in de komende decennia de rol van de kwekersorganisaties minder belangrijk gaan worden en wellicht ook niet meer gezien worden als een partner in natuurbescherming.

Het volgen van populaties in beschermd milieu is niet altijd eenvoudig ; meestal worden aanzienlijke aantallen gehouden door de particuliere kweker. Deze toegewijde personen dienen meer respect, waardoor hun interesse en hun bijdrage aan instandhoudingsprojecten beter tot hun recht komen. Een belangrijk element wat al diegenen verbindt in de verschillende organisaties is een interesse, een liefde, voor het dier. De houding van veel kwekers waarbij commerciële motieven prevaleerden boven de instandhouding van de soort dient dan ook snel te worden aangepast. Dit zelfde proces heeft plaats gevonden bij de Europese dierentuinen. In de laatste decennia is hier veel veranderd. Het zou dan ook van betekenis zijn indien de particuliere kweker kan samenwerken met de dierentuin ; zonder twijfel zullen de resultaten van de particuliere kwekers boven verwachting zijn, terwijl er voor hen geen maandelijks inkomen gegenereerd wordt om dit werk te doen.

Het proces van samenwerking tussen kwekers, dierentuinen en natuurbeschermingsorganisaties zal uiteindelijk leiden tot goede stamboeken voor fazantachtigen. De eerste resultaten zijn inmiddels zichtbaar geworden : het Edwards' fazantenstamboek en die voor de Blyth's Tragopan en natuurlijk het voorbeeld voor veel vogelstamboeken, het internationale stamboek voor de Congopauw, zijn gebaseerd op goede samenwerking. De IUCN* ziet een belangrijke rol voor de particuliere kweker om deel te nemen aan deze internationale initiatieven. Dit geldt zeker voor vogels, zo wijd verbreid bij particuliere kwekers.

Het stamboehouden, het bijhouden van gegevens wijkt niet af van wat een bedrijf doet met de boekhouding. De gegevens worden gebruikt om beleid te voeren voor een betere bedrijfsvoering ; in ons geval voor een betere instandhouding van fazantensoorten.

Samenvatting

De voor's en tegen's van stamboeken wisseln en zijn al vaak gepubliceerd in tal van tijdschriften en boeken.

De aarzeling van de particuliere kweker om aan stamboeken deel te nemen, wordt met name beïnvloed door een drietal aspecten :

- De soms moeilijke toegankelijkheid om deel te nemen aan dierenpark georiënteerde programma's.
- Het verliezen van de vrijheid van zelfbeschikking over het lot van de vogels in hun volières.
- Het verliezen van financiële bijdragen om deze vogels te kunnen houden.

Het is dan ook van het grootste belang om deze handvaardigheid, het houden van vogels, te bewaren en te stimuleren. De bijdragen aan natuurbescherming, educatie en onderzoek zijn talrijk en hier is een belangrijke rol weggelegd voor de particuliere kweker.

Stamboeken, registers of regionale stamboeken zijn van enorme betekenis voor het instandhouden van fazantensoorten en kunnen bijdragen aan onderzoek en educatie.

Enige gebruikte afkortingen :

EEP	European Endangered Species Programme
IUCN	International Union for the Conservation of Nature
WWF	World Wide Fund for Nature
SEAZA	South East Asian Zoo and Aquaria Association

Deze bijdrage is een samenvatting van een publicatie in het eerste stamboek voor de Edwards' fazanten

Overzicht van bestaande stamboeken en registers :

Soort	wetenschappelijke naam	stamboekhouder/co-ordinator
Internationale Stamboeken:		
Congopauw	<i>Afropavo congensis</i>	Roland van Bockstaele
Blyth's Tragopan	<i>Tragopan blythii</i>	Han Assink
Cabot's Tragopan	<i>Tragopan caboti</i>	Han Assink
Edwards' fazant	<i>Lophura edwardsi</i>	Alain Hennache/Han Assink
Maleise pauwfazant	<i>Polyplectron malacense</i>	Don Bruning
Bergpauwfazant	<i>Polyplectron inopinatum</i>	Don Bruning
Vietnamfazant	<i>Lophura hatinhensis</i>	Dang Gia Tung/Han Assink
EEP's – European Endangered Species Programme		
Congopauw	<i>Afropava congensis</i>	Roland van Bockstaele
Edwards' fazant	<i>Lophura edwardsi</i>	Alain Hennache
Palawanpauwfazant	<i>Polyplectron emphanum</i>	David Jeggo

Andere registers

Rheinarts' Argusfaz. *Rheinartia ocellata*
Kamhoenders *Gallus spp.*
Kraagfazanten *Chrysolophus*
Pauwfazanten *Genus Polyplectron*

Phan Viet Lam/Eric Plouzeau
Pierre Hermans
Kraagfazantenwerkgroep
Pauwfazantenwerkgroep

Persbericht *Fazanterie 'De Rooie Hoeve'*

De reactie ontving van Merlijn en Marianne van den Wittenboer het onderstaande persbericht, waarvan wij U met veel plezier op de hoogte willen stellen. WPA is als altijd buitengewoon geïnteresseerd in initiatieven van personen die op de bres staan voor het voortbestaan van de hoenderachtigen. Inmiddels is er een uitgebreide verzameling vogels bijeengebracht op 'De Rooie Hoeve'. Het verdient dan ook aanbeveling om straks in het voorjaar een bezoek te brengen aan 'De Rooie Hoeve'

Redactie:

Fazanterie 'De Rooie Hoeve' is gelegen aan de Stoppelveldseweg nr. 1 te Heeswijk-Dinther en is vorig jaar officieel geopend voor publiek. In het eerste seizoen bezochten ruim 550 geïnteresseerden de fazanterie in de periode tussen 1 mei en 1 oktober 1999.

Op zondag 30 april a.s. opent de fazanterie opnieuw haar poorten voor het bezoek en hoopt veel gasten in het jaar 2000 te kunnen verwelkomen. Vanaf die datum is de fazanterie opnieuw tussen 1 mei en 1 oktober voor het publiek gratis toegankelijk op iedere dinsdag-, donderdag- en zondagmiddag van 14.00 tot 16.30 uur.

In de fazanterie bevindt zich een collectie van 45 soorten raszuivere sierfazanten. De collectie is qua omvang en samenstelling bijzonder uniek te noemen en behoort zonder twijfel tot de grootste in Nederland.

Ieder fazantenpaar beschikt over een eigen, ruim aangeplante volière.

Pauwen in een schitterende volière in Fazanterie 'De Rooie Hoeve' Foto: Merlijn van den Wittenboer

De fazanten behoren tot de familie van de Phasianidae, waarvan 49 soorten worden onderscheiden; bovendien veel zijn er nog talrijke ondersoorten. Tot de familie van de Phasianidae behoren ook de pauwen en wilde kamhoenders. Alle kippenrassen, die in Nederland en met name in Oost Brabant een belangrijke bijdrage leveren aan de economie behoren tot de familie van de Phasianidae. Zij stammen allen af van de wilde kamhoenders, voorheen vaak bankivahoenders genoemd; maar beter is het om rode kamhoen, *Gallus gallus* te gebruiken. In de collectie van fazanterie 'De Rooie Hoeve' zijn ook deze wilde voorouders van onze kippen, de kamhoenders aanwezig.

Om de collectie voor een breder publiek toegankelijk te maken is er een stichting opgericht. Deze heeft tot doel om de collectie in stand te houden en uit te breiden. Daarnaast wil de stichting de bekendheid van de sierfazanten vergroten en een bijdrage leveren aan het instand houden van bedreigde fazantensoorten; wellicht is het uiteindelijk mogelijk om deze schitterende vogels terug te plaatsen in hun oorspronkelijke biotoop. Dit doel trachten wij te bereiken door het uitbrengen van een nieuwsbrief, het organiseren van excursies en het verzorgen van lezingen met een diaprojectie. In de fazanterie is een informatieruimte ingericht met boeken, folders en tijdschriften over fazanten en over de diverse organisaties die zich bezig houden met deze vogelsoorten.

**Voor excursies naar de fazanterie kunt U telefonisch afspraken maken:
Tel: 0413-224102.**

Routebeschrijving

Fazanterie 'De Rooie Hoeve' kan men het beste bereiken door op de A2 bij Den Bosch De afslag Veghel/Helmond te nemen of vanaf de A50 de afslag Vinkel en richting Heeswijk volgen. In het Heeswijksche bos links af de Heibloemsedijk op.

Fazanterie 'De Rooie Hoeve'
Heeswijk-Dinther

Internet & Website

Door : de redactie

Fazantenliefhebberes en meer algemeen diegenen die interesse hebben in de natuur reizen graag en verblijven graag in de natuur. Vaak in het binnenland, maar steeds meer ook in het buitenland. De wereld wordt steeds kleiner.

Een van de grootste charmes van reizen is het dagdromen voor vertrek. Over nieuwe ontmoetingen, fraaie gezichten en andere culturen. Vooral reisgidsen werken al aanstekelijk ; lekker plannen maken aan de hand van de Lonely Planet, Rough Guide of Frommers reisgids. Het nadeel is dat de gidsen toch gauw een aanzienlijk bedrag kosten. Ook op het internet zijn de reisgidsen aanwezig. Als aanvulling op het geschrevene of als vervanging.

Internet is tegenwoordig het beste middel om een reis vooraf te plannen. Tik bijvoorbeeld bij Yahoo de bestemming in en er verschijnen tal van sites, die de reiziger aan informatie helpen.

In veel gevallen blijft natuurlijk de papieren versie onmisbaar (vooral onderweg) ; soms kan men ook de interessate delen printen om voordelig informatie te hebben over de gekozen bestemming.

Bezoekt U eens de volgende sites :

www.timeout.com
www.lonelyplanet.com
www.fodor.com
www.frommers.com
www.roughguides.com
www.michelin.fr
www.letsgo.com

Activiteiten Kalender

19 febr. 2000	Jaarvergadering; ITS-Benelux, 'De Wielerbaan' te Budel
19/20 febr. 2000	WPA-Harewood meetings CBAC en UK-Gallitag meetings zijn openbaar Conservation Committee op zondag is een gesloten vergadering
18 maart 2000	Jaarvergadering Aviornis International, 't Kaar in Beek te Limburg, NL Aanvang: 10.00 uur
24 maart 2000	Jaarvergadering WPA-Benelux, Café-restaurant 'De Wielerbaan' te Budel. Aanvang 20.00 uur.
15 april 2000	22ste Fazantendag, Vogel- en Bloemenpark Plantaria, Twisteden, Kevelaer (D)
6 mei 2000	WPA-regional treffen West; bij de familie Bey Christian, Lindenstrasse 85, 52146 Duitsland. Informatie bij Dieter Arnolds en Heiner Jacken.
2 sept. 2000	3 ^{de} Kamhoenderdag (EJFG), Dierenpark Planckendael, België.
9/10 sept 2000	Jahreshauptversammlung WPA-Duitsland in Freising, Beieren
23 sept. 2000 t/m 1 okt. 2000	International Galliformes Symposium, Kathmandu, Nepal Informatie bij Nicola Chalmers-Watson op het hoofdkantoor van WPA in Engeland.
Okt. 2000	International Pheasant Workshop, Hanoi Zoo, Vietnam SEAZA Galliform Taxon Advisory Group
Sept. 2001	WPA - International Convention, Jersey (onder voorbehoud)

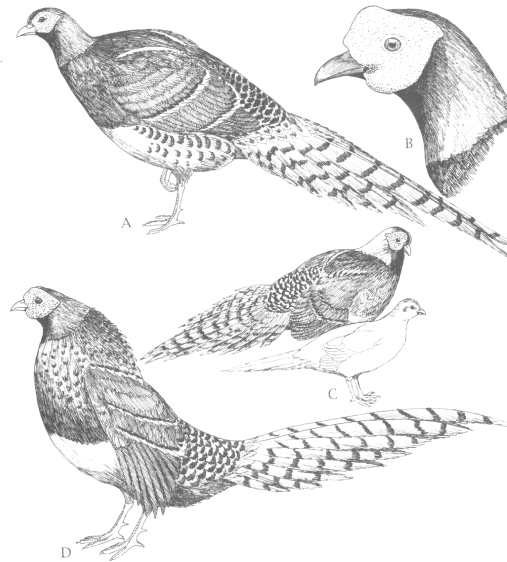
De redactie stelt het op prijs indien U haar bijeenkomsten, conventies of jaarvergaderingen, meldt, dan kunnen zij opgenomen worden in de activiteiten kalender

Boekennieuws

The Pheasants of the World, Biology and Natural History
Paul A. Johnsgard
Second edition
ISBN 1-56098-839-8

De tweede uitgave van het boek: *Pheasants of the World*, geeft uitgebreid informatie over alle fazanten, van ringnekfazant tot Blyth's tragopaaan. Het boek omvat bijna 400 pagina's; weliswaar op 'goedkoop' papier.

Iedere soort is geïllustreerd met een kleurenfoto (42) of een klassieke plaat van Joseph Wolf (8); bovendien zijn er 68 pentekeningen die het gedrag of anatomie van de fazanten weergeven. Het boek bevat tevens 24 verspreidingskaarten.

Uit Pheasants of the World: Elliot's fazanten.

Het boek bevat tevens uitgebreide informatie over fazantensoorten uit China.

Jammer is dat de auteur niet op de hoogte is van de huidige ontwikkelingen op DNA-gebied. Hij beschouwt de Vietnamfazant, *Lophura hatinhensis*, als ondersoort van de Edwards' fazant, hetgeen vroeger al door Prof. Vo Qui als aparte soort vermeld is en bevestigd is door DNA-onderzoek door Dr. Randi te Bologna.

Het boek is een waardevol naslagwerk voor iedere fazantenliefhebber; ook voor diegenen, die beroepshalve met fazanten te doen hebben.

De prijs bedraagt in Groot Brittanië £ 29,95; bij de huidige koers zo'n Fl 108,-; wij beraden ons om dit belangrijke boek beschikbaar te hebben op de 22ste Fazantendag te Kevelaer.

World Pheasant Association

Nederland – België

Colofon

Eindredactie

a.i. Han Assink

Redactieraad Nieuwsbrief

Han Assink
Pierre Hermans
Peter Holsheimer
Agnes Ovington-De Jong
Patricia Toelen
Steven Vansteenkiste
Madelon Willems

Redactieadres
World Pheasant Association
De Vogelhof
Boerenweg 66
5944 EL Arcen
Nederland
Tel: 00 31 (0)77 – 473 1272
Fax: 00 31 (0)77 – 473 2884
Email: vogelhof@worldonline.nl

Secretariaat WPA – Benelux
Ballaststraat 23
B-3900 Overpelt
België
Tel/Fax: 00 32 (0)11-666 526
Email: bird.palace@skynet.be

Bestuur WPA – Benelux
Han Assink, *voorzitter*
Roland van Bockstaele, *vice-v.z.*
Patricia Toelen, *secretaris*
Mariet Vallen, *penningmeester*
Pierre Hermans
Peter Holsheimer
Agnes Ovington-De Jong
Vacant

Nederland:
Rabobank Arcen 1033 06 498
België:
ASLK 001 25 61 44 643

Info

www.gn.apc.org/worldpheasant

Lidmaatschap World Pheasant Association – Nederland - België

Lid:	Fl 55,-	BEF 1040	E 25,-
Lid begunstiger:	Fl 110,-	BEF 2100	E 50,-
Conservation lid:	Fl 250,-	BEF 4500	E 15,-

Aanmelden schriftelijk bij het secretariaat van WPA-Benelux

Projecten van de World Pheasant Association, waarbij de Afdeling Benelux betrokken is:

Indochina Project
DNA - Project
Blyth's Tragopan Internationaal Stamboek
Cabot's Tragopan International Stamboek
Edwards' Fazant Internationaal Stamboek
Vietnamfazant Internationaal Stamboek
EJFG - Kamhoenderproject
Kraagfazantenproject
Pauwfazantenproject
Arendrager pauwenproject, Maleisië

WPA - International

President Keith Howman
Voorzitter Richard Howard
Administratie Nicola Chalmers-Watson

Registered Charity No. 271203

P.O. Box 5
Lower Basildon, Reading, Berks. RG8 9PF
Tel: 0118 – 984 5140 (UK)
Fax: 0118 – 984 3369 (UK)
Email: wpa@gn.apc.org

Het is toegestaan om artikelen of verkorte versies over te nemen uit de de WPA-Nieuwsbrief, mits auteur en bron vermeld zijn.

De redactie van de Nieuwsbrief is niet aansprakelijk voor de inhoud en/of strekking van de gepubliceerde teksten en artikelen in de Benelux-Nieuwsbrief